

metre violes ni rajoles a neguna fornada ---», Ord. de la Batllia de Perpinyà, c. 1284 (RLR IV, 362); «*teuler*: lo qui fa teules», Busa-N. Hi ha indrets anomenats *El Forn Teuler*, en bastants llocs, especialment a Argelers i a Banyuls de la Marenda (tots dos pron. *al funtulé*), 1959; *Maz del Teulé* a Benassal, *Caseta 'l Teuler* a Llíber (1961, 1963).

D'aquí es deriva *teuleria*: és la designació del nom de l'ofici (supra) i el nom de la bòvila o obrador rural de teules, que a tot el cat. or. etc. es diu una *teuleria* [Lab.], p. ex. *La Teuleria de Pregona* a Castellterçol (1935). En canvi a Mall. en diuen una *teulera* [Söllner, 1953 ---]; i en el P. Val. un *teular*: 'teuleria, rajoleria' [*teular*, forn de teula, forn on fan rajoles ---], Busa-N.]: forma germana del cast. *tejar* [c. 1495]: només el tinc recollit de Val. cap al Sud, on Enr. Valor el troba a faltar en el *Dfa.* (1950) i J. G. M., tot confirmant-ho, cita la frase feta «a contar per mils, al *teular*» (imagino que ho deuen dir a un que exagera o fa comptes excessius); el registre com a viu i alhora topònim (*El Teular des dos Pins* etc.) a Xàtiva, Penàguila i a Biar, *El Teulet de ---* Alcoi, *Font del taularèt* a Margalida (1962-63). *Teulerada*. *Teuleram*, -erum; *enteulerada*.

+*Teullilla*, ross., 'conjunt de fragments de teules': «a Sant Isseli (antic vilatge) hi trafen *taullis* i ruïnes de cases» Conflent (terme d'Eus, 1960). *Teullis* [testaceum, testu; tros de teula: testula], Busa-N.]. *Teullis* poblet dels Aspres, ja documentat en el S. IX; pron. *taullisus* 'bocins de teula' en el Lluçanès (Orís, 1954); *taullis* a les Borges d'Urgell (BDLC VI, 37). +*Teulissa* 'conjunt d'esquerdisos de teules o gerram': «Lo fa tornar en presó, / ab seps als peus y a <s> sagut, / sobre *teulissa* ab punxó: / son dolor fou més agut», Lloa ross. de St. Vicenç, ms. de 1799 (RLR XXXIII, 97); cf. *testes* (TEST) en una hagiografia semblant del S. XIII. *Teulo*. *Enteular*; *enteulament*; *desenteular* (DBal.); *desteular*. *Reteular*; *reteulament*.

CPT.: *Teulaabocat*.

És particular d'algunes zones extrem-occidentals, especialment en el P. Val., una antiga variant *tella* [segle XIII, *AlcM*], provinent igualment del ll. TĒGŪLA i amb un tractament del grup consonàntic medial semblant al del port. *telha* i cast. *teja*. Generalment designa objectes comparables però diferents de la teula de fer teulada: llenques minerals usades per a jocs, per tapar certs objectes etc.: «*tella*: tejuela, pedazo de teja» (Sanelo I, fº 18, 131; no en CROs); J. G. M. (1937) comunica *tella* 'tros de rajoleta etc. per jugar' com a usat a València, i en el Matarranya (Bellmunt de M.) amb el sentit de 'teula' i *tellat* 'teulada'; a Vilanova del Maestr., un carrer del poble s'anomena *Lo Joc de la tēla*.

Tant al S.: 'llenca de rajol': «vaig llevà en la bucha del pantaló un muntó de temps, una onsa de chacolats, pensan-me qu'era una *tella* de ladrillo», *Canyis-saes* (28); i a Mondover tinc nota d'haver sentit *tella* i en el terme hi ha l'*Alt des Tēles* (1963). Com al N.: «aquest poblat, posat com una *tella* enmig de les llacunes, seria una petita factoria per a les mercaderies

dels primers colonitzadors» escriu en el Baix Maestr. JB Porcar (*BSCC* XIV, 85); 'la closca del crani': «Sunyeteros, eixiu del melonar; si no, vos trenque la *tella!*», SGuinot, *Esc. Castellon.*, 57; *barret de tella*: «se assistía al entierro vistiendo, los hombres, la clásica capa de paño, pero sin esclavina, y con el sombrero llamado *de tella*», Salvà (*Callosa d'en S.* II, 92); *tellata* 'pedra menudeta': «el rodono forma com *tēlētā*» Artana (1961).

En zones de la Noguera geminen la *l*: «*tella*: pedra plana, de cosa d'un dit y mig de gruix, y d'un pam quadrat d'amplada; joc que consisteix en tirar la *tella* contra'l *vell* [cf. BĒLIT] al darrera del qual hi ha posats los diners que 's juguen ---», Porcióles, *Folkl. d. l. V. d'Ager*, p. 39. *Tell* (Pego); *tello* a Fraga, Gandise, Tort., Val. i Mall. (*AlcM*), àrea típicament mossàrab, d'acord amb la -o i el tractament de -GL-; *telló* 'tella de joc' (Mall., i Garrigues); *tellolí* mall. *Tellera* 'pedra plana' tort. *Tellada*. *Tellejar*.

Tet 'sostre' provinent del ll. TĒCTUM id. (germà del cast. *techo*, oc. *te(i)/tech*, fr. *toit*, it. *tetto*) havia existit en cat. en època preliterària, almenys en una zona pirinenca; encara se'n troba algun doc. en el S. XIV, en una zona N. del Ross.: «lo dampnatge, quan li descopbrí hom lo *tet*, e li traucà hom la casa, per lo mur ad obrar» Vinça, a. 1386 (*InvLC*). Avui ha quedat acorralat a dues altes valls arran del límit occità: Esterrí d'Àneu «*tet*: techo, techumbre» (*DAG*) immediat a la V. d'Aran, on l'oc. *tēt* es manté d'ús general a tota la Vall [1924], i el Capcir: *lu tēt*, Puigbalador, «de les lloses nos en servim per *krubi lus tēts*» Formiguera (1960). Però en data arcaica, no en manca algun testimoni meridional: «refer lo *tet* d'aquella casa si serà afollat e les parets calçar», Furs de Val. (III, xiv, 4= «reficere *tectum* si corruptum fuerit ---», ed. Colon-García, *NCl.* I, p. 61). Ni balear: «--- la cambra --- e les parets, qui no són en lo *tet* ---» en el *Llibre lullà De Anima Racional*, 238.

I el verb *retetar* 'refer el sostre' en localitats palleuses i rosselloneses, un poc menys nòrdiques, queda com a testimoni del retrocés del mot: «pag<u>é a'N Johan Vidal, fuster, qui fo a *retetar* e adobar los *teulats*» a. 1363 (*InvLC*); diverses vegades en un poble de la punta Sud de la Vall d'Àneu, a Estaís: «als Mes-tres per --- compondrer la campana, *retetar* la Iglésia, compondrer la porta ---» a. 1784; de nou junt amb «fer la llosa, tatxes per tatxar ---» a. 1797, i altres vegades (Comptes d'Estaís, arxíu d'En J. Lluís Pall., fº 4r, 10r i sovint).

MOTS SAVIS: *Tegument* [Lab. 1840, p. 1038], ll. *tegmentum*; *integument* («quant al *integument* d'aquesta faula ---», *Curial* III, 1). *Tectriu*. *Toga* [Belv.], ll. *tōga* id. (en apofonia normal amb ll. *tegere*); *togat* [Belv.]. *Tuguri* [Lab.], ll. *tūgūrium* 'cabana' restà amb caràcter hereditari en la toponímia: ross. *Tuir*, and. *Tuvira*, i *Togores* (TUGURIA, pl.) (E. T. C. II, 15, 27).

Detector [Fontserè, addició al *DOrt.*, *Dfa.*], derivat del ll. *detegēre* 'destapar, descobrir'; *detectar*, calcat del llatí angl. *to detect*; *deictiu* [*DOrt.*],